

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Seweryn

Nazwisko: Pollak

Miejsce urodzenia: Warszawa

Data urodzenia: 10-01-1907

Imię ojca: Grzegorz

Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Akta o sygnaturze IPN BU 01234/1336 to materiały sprawy operacyjnej Wydziału IV Departamentu III MSW, dotyczące Seweryna Pollaka, zawierające się w latach 1965-1974. Teczka licząca 76 stron zawiera m.in. kwestionariusz paszportowy, notatki służbowe, informacje pozyskane od TW oraz korespondencję służbową dot. figuranta. Sprawa operacyjna wszczęta została w związku z „negatywną postawą polityczną” Seweryna Pollaka oraz utrzymywaniem przez niego kontaktów z osobami ze środowiska twórczego „znanymi z postawy rewizjonistycznej”. W związku z jego częstymi wyjazdami za granicę istniało podejrzenie, że S. Pollak może przewozić „materiały szkalujące PRL”. W piśmie z-cy dyrektora Dep. III MSW do Dyrektora Zarządu Kontroli Ruchu Granicznego z 20.04.1967 widnieje prośba o dokładne sprawdzenie treści przewożonych przez niego opracowań. Ponadto Seweryn Pollak pozostawał w zainteresowaniu służb radzieckich. Według nich miał on utrzymywać kontakt z osobami podejrzanymi o przynależność do „służb specjalnych USA”. Pismo do Naczelnika Wydziału IV Dep. III MSW z 21.10.1967 zawiera prośbę o przekazanie informacji o materiałach dotyczących S. Pollaka. Teczka zawiera także materiały uzyskane od TW (pseudonim „Ewa”), w znacznej mierze są to informacje na temat sytuacji w Związku Literatów Polskich (notatka z 15.11.1968 – TW „Ewa”). W materiałach znajduje się także zapis z rozmów telefonicznych (podpisany jako „Ivo”, brak dokładniejszych danych poza datą dzienną notatki – 16.04.1968) prowadzonych przez Seweryna Pollaka w czasie od 27.04.1967 do 01.04.1968. Współpraca służb dotycząca kontroli operacyjnej Seweryna Pollaka miała miejsce także w 1972 roku. Jak wynika z pisma przesłanego do „Tow. A. Lebediewa” z 12.09.1972, Seweryn Pollak podczas pobytu w ZSRR planował spotkać się z Bułatem Okudżawą i „przekazać mu nieznaną nam informacje czy materiały propagandowe”, w związku z czym służby radzieckie proszone są o „poddanie szczegółowej kontroli operacyjnej S. Pollaka podczas jego pobytu w ZSRR”. 11.10.1974 w związku z „nie przejawianiem aktywniejszej działalności” sprawę postanowiono zamknąć i przekazać do archiwum Wydziału „C” pod sygnaturą 44139/II.

IPN BU 01224/1336 (44139/II).

Akta o sygnaturze IPN BU 0256/547 (t. 1-2) to materiały Kwestionariusza Ewidencyjnego (od 1976 Sprawy Operacyjnego Rozpracowania) o kryptonimie „Polny” (nr rejestracyjny 4298) prowadzonego w sprawie Seweryna Pollaka, literata i poety, członka Związku Literatów Polskich podejrzanego o „opozycyjną działalność polityczną”. Sprawa była prowadzona przez Wydział III SUSW w Warszawie w latach 1968-1985. Według planu przedsięwzięć operacyjnych z 07.04.1975 Seweryn Pollak pozostawał w zainteresowaniu służb od marca 1968 roku, kiedy to był jednym z inicjatorów powołania nadzwyczajnego zjazdu członków warszawskiego oddziału ZLP w związku ze zdjęciem „Dziadów” ze sceny Teatru Narodowego. Określany jako „wykazujący otwartą wrogość wobec polityki kulturalnej Partii” i „zaliczany do grona sztandarowych postaci grona opozycyjnych pisarzy”. 31.01.1976 wraz z innymi osobami z kręgu pisarzy, artystów i naukowców podpisał petycję do Sejmu PRL przeciwko projektowanym zmianom w Konstytucji. Podpisanie petycji potraktowano jako „nowe zagrożenie”, w związku z czym Kwestionariusz Ewidencyjny postanowiono przekwalifikować na Sprawę Operacyjnego Rozpracowania. W trakcie prowadzenia sprawy Seweryn Polak kilkakrotnie był sygnatariuszem listów i petycji („Do przedstawicieli świata nauki i kultury – posłów na Sejm PRL” z 1976, w 1977 wraz z 16 innymi osobami podpisał apel o „wstrzymanie i uchylenie działań wzmagających napięcie społeczne w kraju”, w 1978 wspólnie z członkami Zarządu Warszawskiego PEN-Clubu podpisał list apelujący o zreformowanie zasad działania Głównego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk). 22.01.1978 wraz z 50 osobami podpisał deklarację utworzenia Towarzystwa Kursów Naukowych, co zostało odnotowane w materiałach jako zagrożenie opisane hasłem „nieformalna grupa antysocjalistyczna”. W sprawie wykorzystano 12 osobowych źródeł informacji (3 kontakty operacyjne oraz 9 tajnych współpracowników), zastosowano także kontrolę korespondencji oraz podsłuch telefoniczny. Zastrzeżono (według analizy materiałów operacyjnych z 20.01.1977) wyjazdy zagraniczne do krajów kapitalistycznych do 12.02.1978. W dniu 09.04.1977 opracowano plan przedsięwzięć operacyjnych na rok 1977, w którym – oprócz wskazania obszarów działania, takich jak zabezpieczenie operacyjne spotkań autorskich, inwigilacja środowiska literackiego skupionego m.in. w ZLP (TW o ps. „Orłowski”, „Róża”, „Skorski”), stosowanie technik operacyjnych „W” i „PT” czy wykorzystanie osobowych źródeł informacji – podkreślono „przeciwdziałanie negatywnym akcjom podejmowanym przez Seweryna Pollaka (...) poprzez informowanie władz politycznych oraz stosowanie różnego typu sankcji”. Jak wynika z materiałów sprawy, jedną z takich sankcji nałożonych na S. Pollaka były problemy z publikacją. W piśmie z 29.05.1978 przesłanym do naczelnika Wydziału III KWMO w Krakowie, informującym o planowanym na 1980 wydaniu tomiku wierszy, przypomina się o „planie neutralizacji fig. m. in. przez izolację od środowiska twórczego” i „możliwości niedopuszczenia jego utworów do opublikowania”. Sprawę zakończono 28.06.1985 wobec „zaniechania wrogiej działalności politycznej” i przekazano o archiwum Wydziału „C” SUSW pod sygnaturą 8781/II.

IPN BU 0256/547 t. 1-2 (8781/II).

Seweryn Pollak przechodzi w materiałach Sprawy Operacyjnego Rozpracowania o kryptonimie "Watra", prowadzonej przez Wydział II Departamentu III MSW w latach 1971-1978. Teczka o sygn. IPN BU 0204/1417 t. 16 zawiera materiały operacyjno-śledcze dotyczące działalności Jacka Kuronia.

IPN BU 0204/1417 t. 16 (50986/II/16).

Seweryn Pollak otrzymał zastrzeżenie wyjazdów zagranicznych do wszystkich krajów świata (WKŚ) na okres od 12.02.1976 do 12.02.1978 o nr. Z-I-77/76. Zastrzeżenie wniesiono na wniosek Wydziału III KSMO w Warszawie w związku ze sprawą o sygn. 4298. Zakres zastrzeżenia zmieniono na kraje kapitalistyczne (KK) i przedłużono do 12.02.1980 (nr. Z-I-656/78/76).

Wpis na podstawie materiałów ewidencyjnych.

Akta Sprawy Operacyjnego Rozpracowania (SOR) o kryptonimie "Pegaz", prowadzonej przez Wydział III Departamentu III MSW w latach 1978-1985. SOR dotyczyła działalności Towarzystwa Kursów Naukowych (TKN) powstałego 22.01.1978 z inicjatywy KSS KOR. Seweryn Pollak przechodzi w materiałach sprawy w tomach 1-4 i 6 jako jedna z osób rozpracowywanych. Akta sprawy zarchiwizowano pod sygn. 53050/II.

IPN BU 0222/193 t. 1-4, 6 (53050/II).